

Y Pwyllgor Is-ddeddfwriaeth

SLC(3) 08-08 (p1)

Dyddiad y cyfarfod: 15 Ebrill 2008

Amser y cyfarfod: 8.15am – 9.15am

Lleoliad y cyfarfod: Ystafell Bwyllgora 2, y Senedd

Mesur Arfaethedig ynghylch Bwyta'n Iach mewn Ysgolion (Cymru) 200-

Diben

1. O dan Reol Sefydlog 15.6(ii) caiff y pwyllgor ystyried pa mor briodol yw darpariaethau mewn Mesurau Cynulliad arfaethedig sy'n rhoi pwerau i wneud is-ddeddfwriaeth i Weinidogion Cymru. Mae'r papur hwn yn amlinellu darpariaethau is-ddeddfwriaeth Mesur Arfaethedig ynghylch Bwyta'n Iach mewn Ysgolion (Cymru) 200- i'r pwyllgor eu hystyried.

Cefndir

2. Ym mis Mehefin 2007 bu Jenny Randerson AC yn llwyddiannus yn y balot cyntaf a gynhaliwyd gan y Cynulliad Cenedlaethol am yr hawl i geisio caniatâd i gyflwyno Mesur arfaethedig Aelod (Rheol Sefydlog 23.99).

3. Ar 19 Medi 2007 cytunodd y Cynulliad y gallai'r Mesur arfaethedig gael ei gyflwyno i'w ystyried gan y Cynulliad (Rheol Sefydlog 22.50).

4. Mae Memorandwm Esboniadol y Mesur arfaethedig yn nodi mai ei nod yw cynnig polisi cynhwysfawr yn ymwneud â maeth sy'n sicrhau bod bwyta'n iach yn cael ei hybu a'i gefnogi ar gyfer yr holl ddisgyblion cofrestredig mewn ysgolion a gynhelir gan awdurdodau addysg lleol Cymru. Diffinnir bwyta'n iach yn y Mesur arfaethedig fel:

"...bwyta (ac yfed) bwyd (a diod) y mae eu natur, eu hansawdd a'u maint—

(a) o les i iechyd y person sy'n ei fwyta neu'n ei hyfed;

(b) yn peidio â gwneud niwed i iechyd y person sy'n ei fwyta neu'n ei hyfed;
ac

(c) yn peri cyn lleied o niwed ag y bo'n rhesymol bosibl i'r amgylchedd wrth gael eu cynhyrchu, eu prosesu a'u dosbarthu." (Adran 3)

5. Diben y Mesur arfaethedig yw gosod dyletswydd ar ysgolion ac awdurdodau addysg lleol i hybu bwyta'n iach yn gyffredinol, ac mae i hynny oblygiadau o ran y cwricwlwm. Mae hefyd yn gosod dyletswyddau ar gyff llywodraethu (fel rhan o'u hadroddiad blynyddol i rieni) i gyflwyno adroddiad ar hybu bwyta'n iach ac mae'n ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru gyflwyno adroddiad blynyddol ar y cynnydd a wneir o ran hybu bwyta'n iach mewn ysgolion. Mae'r Mesur arfaethedig hefyd yn gosod dyletswydd ar ysgolion ac awdurdodau addysg i annog rhagor o ddisgyblion i fwyta prydau ysgol.

6. Nid yw'r Mesur arfaethedig yn manylu ar gynnwys y bwyd sy'n cael ei weini mewn ysgolion ac nid yw'n pennu faint o fraster, siwgr, halen nac ychwanegion artiffisial y dylid eu cynnwys. Rhaid i Weinidogion Cymru wneud hyn drwy reoleiddio, gan fod y gofynion a'r canllawiau'n ymwneud â maeth yn newid o un flwyddyn i'r llall. Disgwylir y caiff y broses o godi safonau maeth iach ei chyflwyno'n raddol gan mai dyma'r ffordd fwyaf effeithiol o gyflwyno bwydydd iach.

Pwerau a Gweithdrefnau Is-ddeddfwriaeth

7. Mae'r Mesur arfaethedig yn cynnwys pwerau cyfyngedig i Weinidogion Cymru wneud Is-ddeddfwriaeth. Mae'r pwerau a roddwyd yn ymwneud â gweithredu egwyddorion y Mesur arfaethedig a'u manylder.

8 Mae'r Mesur arfaethedig yn cynnwys y pwerau a ganlyn i wneud rheoliadau a gorchmynion.

8.1 Adran 4: Dyletswydd cyrff llywodraethu i gyflwyno adroddiadau

Gall Gweinidogion Cymru wneud rheoliadau'n pennu ffurf adroddiadau o'r fath a'r ffordd y cânt eu cyfleu i rieni a'r cyhoedd.

Gweithdrefn: Negyddol. Mae adran 4 yn diwygio adran 30 o Ddeddf Addysg 2002. Mae adran 30 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff llywodraethu ysgol a gynhelir i ddarparu adroddiad blynyddol ar faterion a bennir mewn rheoliadau. Mae Deddf Addysg 2002 yn darparu bod rheoliadau a wneir o dan adran 30 yn cael eu gwneud o dan y weithdrefn negyddol.

8.2 Adran 7: Gofynion ynglŷn â bwyd a diod a ddarperir ar fangre ysgol

Gall Gweinidogion Cymru wneud rheoliadau mewn perthynas â'r bwyd a diod a ddarperir ar fangre ysgol. Gall y rheoliadau bennu uchafswm y braster, halen, siwgr ac ychwanegion artiffisial y gellir ei gynnwys mewn bwyd a diod ac yn benodol gall nodi'r safonau maeth neu'r gofynion maeth eraill y dylid cydymffurfio â hwy ac efallai y byddant yn ei wneud yn ofynnol na ddylid darparu disgrifiadau penodol o fwyd a diod.

Cyn gwneud rheoliadau o dan yr adran hon, mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru gael sylwadau gan ddisgyblion o ran y darpariaethau y bwriedir eu gwneud gan y rheoliadau ac ymgynghori â phobl eraill fel y bo'n briodol.

Gweithdrefn: Negyddol – mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi ei gyfiawnhad ar sail y ffaith y bydd y rheoliadau hyn yn disodli rheoliadau tebyg a wnaed o dan adran 114A o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 ac mae'n galluogi i'r rheoliadau gael eu diwygio pryd bynnag y bo'n briodol.

8.3 Adran 13: Gorchmynion a rheoliadau

Mae'r adran hon yn darparu, er bod rheoliadau fel arfer yn ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol, bod yna ddau eithriad:-

- Bod Is-ddeddfwriaeth sy'n diwygio Deddf Seneddol neu Fesur Cynulliad yn ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol; a
- Nad yw'r un weithdrefn yn gymwys i orchmynion cychwyn.

8.4 Adran 14: Pŵer i wneud darpariaethau pellach sy'n atodol neu'n ganlyniadol

Mae'r ddarpariaeth hon yn caniatáu i Weinidogion Cymru, drwy reoliadau, wneud darpariaethau atodol neu ganlyniadol i alluogi'r Mesur i fod yn gwbl effeithiol.

Gweithdrefn: Negyddol - ar wahân i'r amgylchiadau y cyfeirir atynt yn adran 12 uchod.

8.5 Yn ychwanegol, mae'r Mesur arfaethedig yn rhoi'r pŵer i Weinidogion Cymru roi'r Mesur ar waith rywbryd yn y dyfodol drwy orchymyn cychwyn a gwneud, drwy reoliadau, ragor o ddarpariaethau atodol neu ganlyniadol.

Canllawiau

9. Mae'r Mesur arfaethedig hefyd yn galluogi Gweinidogion Cymru i gyhoeddi canllawiau ynghylch sut y dylai awdurdodau addysg lleol arfer eu swyddogaethau mewn ffordd sy'n hybu bwyta'n iach mewn ysgolion, neu yn ystod unrhyw weithgareddau atodol fel ymweliadau, teithiau cerdded ac ati (adran 1 – Dyletswyddau mewn perthynas â bwyta'n iach mewn ysgolion). Gall Gweinidogion Cymru hefyd gyhoeddi canllawiau i awdurdodau addysg lleol o ran ymgymryd â'u dyletswydd i ddarparu dŵr yfed ar safle unrhyw ysgol a gynhelir (adran 8 – dŵr yfed mewn ysgolion) ac mewn perthynas â diogelu manylion adnabod disgyblion sy'n cael cinio ysgol am ddim (adran 10 - Diogelu manylion adnabod disgyblion sy'n cael cinio ysgol am ddim).

Gweithdrefn: Dim – ond gellir cynnwys y materion hyn yn yr adroddiad blynyddol a osodir gerbron y Cynulliad gan Weinidogion Cymru o dan adran 6.

Rheol Sefydlog 15.6

10. Mae Rheol Sefydlog 15.6(ii) yn darparu y caiff y pwyllgor ystyried y canlynol a chyflwyno adroddiadau arno:

“pa mor briodol yw darpariaethau mewn Mesurau Cynulliad arfaethedig ...sy'n rhoi pwerau i wneud is-ddeddfwriaeth i Weinidogion Cymru ...”

11. Wrth ystyried pa mor briodol yw'r pwerau a roddir i Weinidogion Cymru efallai y bydd Aelodau am ystyried y canlynol:-

- Nid yw'r Mesur arfaethedig yn darparu ar gyfer cynnwys y bwyd sy'n cael ei weini mewn ysgolion; Gweinidogion Cymru fydd yn gwneud hyn drwy reoliadau a wneir o dan adran 7 gan ddefnyddio'r weithdrefn negyddol.
- Wrth arfer y pwerau o dan adran 7, mae'n ddyletswydd statudol ar Weinidogion Cymru gael sylwadau gan ddisgyblion o ran y darpariaethau y bwriedir eu gwneud gan y rheoliadau ac ymgynghori â phobl eraill fel y bo'n briodol yn eu barn hwy.
- Caiff Rheoliadau a wneir o dan adran 4 (cynnwys gwybodaeth am hybu bwyta'n iach mewn adroddiadau llywodraethwyr) ac adran 7 (gofynion ynglŷn â bwyd a diod a ddarperir ar fangre ysgol) eu gwneud o dan y weithdrefn negyddol. Nodir bod hyn yn briodol ar sail y ffaith bod rheoliad 4 yn diwygio adran 30 o Ddeddf Addysg 2002 a bod rheoliadau a wneir o dan adran 30 yn cael eu gwneud o dan y weithdrefn negyddol a bod rheoliadau a wneir o dan adran 7 yn disodli rheoliadau tebyg a wneir ar hyn o bryd o dan adran 114A o Ddeddf Safonau a Fframwaith 1998 a wneir o dan y weithdrefn negyddol ac mae hefyd yn galluogi diwygiadau i gael eu gwneud lle bynnag y bo hynny'n briodol.
- Mae Rheol Sefydlog 24.9 yn darparu unwaith y caiff cynnig (nad oes modd ei ddiwygio) ei osod o dan Reol Sefydlog 24.4 (Cynnig ar gyfer Cymeradwyo (Gweithdrefn Penderfyniad Cadarnhaol)) ni ellir diwygio'r offeryn y mae'n berthnasol iddo.

Cam i'r pwyllgor ei gymryd

12. Gwahoddir y pwyllgor i ystyried a yw am ystyried ymhellach y pwerau a roddir i Weinidogion Cymru wneud is-ddeddfwriaeth o dan y Mesur arfaethedig hwn, ac os felly sut y mae am wneud hyn. Er mwyn ei gynorthwyo i ystyried y Mesur arfaethedig o dan Reol Sefydlog 15.6(ii) efallai y bydd y pwyllgor am fanteisio ar y cyfleuster a roddir gan Reol Sefydlog 10.43 (gwahoddiad i roi tystiolaeth) a Rheol Sefydlog 10.44 (galw ar dystion).

Cynghorwyr Cyfreithiol
Y Pwyllgor Is-Ddeddfwriaeth
Ebrill 2008